

محل مهر مدرسه	تاریخ آزمون : شروع آزمون : مدت آزمون : ۹۰ دقیقه تعداد صفحه : ۴	بسمه تعالی مدیریت آموزش پرورش منطقه ۳ تهران ارزشیابی نوبت اول سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ دبیرستان دوره دوم کوشش	کلید درس : ادبیات فارسی پایه و رشته تحصیلی : دهم ریاضی و تجربی نام و نام خانوادگی : شماره کارت : نام دبیر :
بارم	محفل علم و دانش، باغ بهشت است امام علی (ع)		ردیف
قلمروی زبانی (۷ نمره)			
۰/۵	۱- معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید. الف) شیخ بفرمود تا آن روز موشی گرفتند و در <u>حَقّه</u> کردند. محفظه کوچکی که دری جداگانه دارد و برای نگهداری اشیای گران بها به کار می رود، جعبه، صندوق ب) رنج هیچ کس <u>ضایع</u> مکن. تباه، تلف		۱
۰/۲۵	۲- واژه «نجابت» در عبارت «شفق آینه‌دار نجابت» با کدام یک از گزینه‌های زیر مترادف <u>نیست</u> ؟ الف) اصالت (ب) پاک‌منشی (ج) آبرو (د) بزرگواری		۲
۰/۲۵	۳- فعل در کدام جمله از گزینه‌های زیر به معنی «وارد شدن» است؟ الف) روز سیوم به مجلس وزیر <u>شدیم</u> . ب) <u>نگذاشت که ما به گرمابه دررویم</u> .		۳
۱	۴- در میان گروه واژگان زیر غلط‌های املائی را بیابید و صحیح آن‌ها را بنویسید. «ورطه و گودال- محال و غیرممکن- حزم و دوراندیشی- قرابت و نزدیکان- گذاردن و به جا آوردن- محنت و رنج- عجل و مرگ- ادبیات غنایی- فرغت و دوری- عداوت و دشمنی- ثبات و پایداری- قالب و مسلط» گزاردن و به جا آوردن- اجل و مرگ- فرقت و دوری- غالب و مسلط		۴
۰/۷۵	۵- املائی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) عاقل در دفع مکاید دشمن، تأخیر (صواب/ ثواب) نبیند. ب) دیوار شهر خراب شده است، آن را (امارت/ عمارت) باید کردن. ج) تا عهد تو دربستم عهد همه بشکستم/ بعد از تو روا باشد (نقض/ نغز) همه پیمان‌ها		۵
۰/۲۵	۶- کدام یک از واژگان زیر ارزش املائی بیشتری دارد؟ الف) شرم (ب) غرض (ج) بی‌نوا (د) متدین		۶
۲	۷- با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ صحیح دهید. «آنکه عمری می‌دویدم در پی او سوبه سو/ ناگهانیش دیدم با <u>دل</u> نشسته روبه‌رو» الف) بیت را بر اساس ترتیب اجزای جمله در زبان فارسی مرتب کنید. (۱) آنکه عمری در پی او سو به سو می‌دویدم/ ناگهان او را دیدم با دل روبه‌رو نشسته است ب) نقش دستوری واژه «دل» و ضمیر «ش» در بیت بالا چیست؟ (۰/۵) دل: متمم/ ش: مفعول ج) زمان دقیق فعل «نشسته» در بیت بالا را مشخص کنید. (۰/۵) فعل ماضی نقلی		۷
۰/۵	۸- فعل حذف‌شده در بیت زیر را بیابید و نوع حذف را نیز مشخص کنید. «سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری/ که حق صحبت مهر و وفا نگه دارد» باد- بشود/ حذف به قرینه معنایی		۸
۰/۵	۹- در عبارت زیر، یک وابسته <u>پیشین</u> و یک وابسته <u>پسین</u> بیابید و نوع آن (صفت یا مضاف‌الیه) را مشخص کنید. «در این میان صیادان برسیدند و هر دو جانب آگیر محکم بیستند» این: وابسته پیشین از نوع صفت/ دو: وابسته پیشین: صفت/ آگیر: وابسته پسین: م. الیه		۹

۰/۵	۱۰- نوع ترکیب (وصفی - اضافی) را در گزینه‌های زیر مشخص کنید: الف) عجایب‌نقش‌ها: وصفی ب) تن‌جامه: اضافی	۱۰																
۰/۲۵	۱۱- در بیت زیر یک واژه «دو تلفظی» بیابید. «سر فتنه دارد دگر روزگار/ من و مستی و فتنه چشم یار» روزگار	۱۱																
۰/۲۵	۱۲- کاربرد پسوند «-ک» در واژه «بالشتک» چیست؟ نشانه تصغیر است	۱۲																
قلمروی ادبی (۵ نمره)																		
۰/۷۵	۱۳- جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. الف) ادبیات عرفانی در حوزه ادبیات غنائی جای می‌گیرد. ب) کتاب بوستان / گلستان / قابوسنامه و یک اثر تعلیمی است. ج) ادب مقاومت نام دیگر ادبیات پایداری است.	۱۳																
۰/۲۵	۱۴- در کدام گزینه نام نویسنده به ترتیب نام اثر درست آمده است؟ «الهی‌نامه - دیوار - سفرنامه - گوشواره عرش - اسرارالتوحید» الف) عطار نیشابوری - سهراب سپهری - ناصر خسرو - سیدعلی موسوی گرمارودی - محمدبن منور ب) عطار نیشابوری - جمال میرصادقی - ناصر خسرو - سیدعلی موسوی گرمارودی - محمدبن منور	۱۴																
۱/۵	۱۵- با توجه به موارد قسمت «الف»، آرایه‌های مناسب را از قسمت «ب» انتخاب کنید و داخل کمانک بنویسید. (یک مورد اضافی است). <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">الف</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">ب</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>الف) بید مجنون در تمام عمر سر بالا نکرد/ حاصل بی‌حاصلی نبود به جز شرمندگی (حسن تعلیل)</td> <td>۱) حس آمیزی</td> </tr> <tr> <td>ب) دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای/ فرشته‌ات به دو دست دعا نگه دارد (استعاره)</td> <td>۲) تضاد</td> </tr> <tr> <td>ج) آب اجل که هست گلوگیر خاص و عام/ بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد (تضاد و مجاز هر دو درست است)</td> <td>۳) مجاز</td> </tr> <tr> <td>د) هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم/ در حضیض هم می‌توان عزیز بود (پارادوکس)</td> <td>۴) حسن تعلیل</td> </tr> <tr> <td>و) در آب حیات تن‌ها بود و در قرآن حیات دل‌ها بود (سجع)</td> <td>۵) سجع</td> </tr> <tr> <td>ه) از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر/ یادگاری که در این گنبد دوار بماند (حس آمیزی)</td> <td>۶) پارادوکس</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۷) استعاره</td> </tr> </tbody> </table>	الف	ب	الف) بید مجنون در تمام عمر سر بالا نکرد/ حاصل بی‌حاصلی نبود به جز شرمندگی (حسن تعلیل)	۱) حس آمیزی	ب) دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای/ فرشته‌ات به دو دست دعا نگه دارد (استعاره)	۲) تضاد	ج) آب اجل که هست گلوگیر خاص و عام/ بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد (تضاد و مجاز هر دو درست است)	۳) مجاز	د) هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم/ در حضیض هم می‌توان عزیز بود (پارادوکس)	۴) حسن تعلیل	و) در آب حیات تن‌ها بود و در قرآن حیات دل‌ها بود (سجع)	۵) سجع	ه) از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر/ یادگاری که در این گنبد دوار بماند (حس آمیزی)	۶) پارادوکس		۷) استعاره	۱۵
الف	ب																	
الف) بید مجنون در تمام عمر سر بالا نکرد/ حاصل بی‌حاصلی نبود به جز شرمندگی (حسن تعلیل)	۱) حس آمیزی																	
ب) دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای/ فرشته‌ات به دو دست دعا نگه دارد (استعاره)	۲) تضاد																	
ج) آب اجل که هست گلوگیر خاص و عام/ بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد (تضاد و مجاز هر دو درست است)	۳) مجاز																	
د) هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم/ در حضیض هم می‌توان عزیز بود (پارادوکس)	۴) حسن تعلیل																	
و) در آب حیات تن‌ها بود و در قرآن حیات دل‌ها بود (سجع)	۵) سجع																	
ه) از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر/ یادگاری که در این گنبد دوار بماند (حس آمیزی)	۶) پارادوکس																	
	۷) استعاره																	
۰/۵	۱۶- با توجه به قسمت‌های مشخص‌شده، «استعاره» و «مجاز» را در بیت‌های زیر بررسی کنید. الف) فروغ رویت اندازی سوی خاک/ عجایب‌نقش‌ها سازی سوی خاک خاک مجاز از زمین ب) بادی که در زمانه بسی شمع‌ها بکشت/ هم بر چراغدان شما نیز بگذرد باد استعاره از مرگ	۱۶																
۰/۵	۱۷- مفهوم کنایه‌های زیر را بنویسید: الف) نگاه دار سررشته تا نگه دارد (سررشته نگه‌داشتن): کنایه از وفای به عهد کردن ب) گندم‌نمای جو فروش نباش: کنایه از دورو نبودن	۱۷																
۰/۵	۱۸- آرایه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) گفت در این معرکه یکتا منم/ تاج سر گلین و صحرا منم (اضافه استعاری - اضافه تشبیهی) ب) صبا بر آن سر زلف از دل مرا دیدی/ ز روی لطف بگویش که جا نگه دارد (ایهام - ایهام تناسب)	۱۸																

۱	<p>۱۹. جاهای خالی را با مصرع مناسب کامل کنید.</p> <p>الف) چه زخم چو نای هر دم ز نوای شوق او دم / که لسان غیب خوش تر بنوازد این نوا را ب) تا خار غم عشقت آویخته در دامن / کوتاه نظری باشد رفتن به گلستان‌ها</p>	۱۹
قلمروی فکری (۸ نمره)		
۴	<p>۲۰- ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. به جزوه مراجعه شود</p> <p>الف) تویی رزاق هر پیدا و پنهان / تویی خلاق هر دانا و نادان (۰/۵) ب) گه به دهان برزده کف چون صدف / گاه چو تیری که رود بر هدف (۰/۵) پ) بزرگان به هر حق و باطلی از جای نشوند. (۰/۲۵) ت) چندان تناوری و بلند / که به هنگام تماشا / کلاه از سر کودک عقل می‌افتد. (۰/۵) ث) وین بوم محنت از پی آن تا کند خراب / بر دولت‌آشیان شما نیز بگذرد (۰/۵) ج) غبار راهگذارت کجاست تا حافظ / به یادگار نسیم صبا نگه دارد (۰/۵) چ) برادران یوسف چون او را زیادت نعمت دیدند و یعقوب را بدو میل و عنایت دیدند، آهنگ کید و مکر و عداوت کردند. (۰/۷۵) ح) قیاس کند که مرا اهلیت چیست؟ (۰/۲۵) خ) بلبلان را دیدم که به نالش درآمده بودند از درخت. (۰/۲۵)</p>	۲۰
۰/۵	<p>۲۱- مفهوم ابیات و عبارت زیر را بنویسید. (به هیچ عنوان معنا نکنید)</p> <p>الف) خون تو با خون بهایت، حقیقت، در یک تراز ایستاد. شهادت امام حسین حقیقت را آشکار کرد ب) وسعتی نداشت که حال مرا مرمتی کند. فقیر بودن آن شخص</p>	۲۱
۰/۲۵	<p>۲۲- شاعر در بیت «گل از شوق تو خندان در بهار است / از آتش رنگ‌های بی‌شمار است»، علت شکوفایی گل را چه می‌داند؟ عشق به خداوند</p>	۲۲
۰/۵	<p>۲۳- شاعر در بیت «ای مفتخر به طالع مسعود خویشتن / تأثیر اختران شما نیز بگذرد» به کدام باور گذشتگان اشاره دارد؟ باور به تأثیر سعد و نحس افلاک در زندگی / طالع بینی</p>	۲۳
۰/۲۵	<p>۲۴- شاعر در بیت «حدیث دوست نگویم مگر به حضرت دوست / که آشنا سخن آشنا نگه دارد»، به کدام ویژگی معشوق اشاره می‌کند؟ رازداری معشوق</p>	۲۴
۰/۵	<p>۲۵- یک ضرب‌المثل معادل با مفهوم عبارت «و اثر غم و شادی پیش مردمان بر خود پیدا مکن» بنویسید. صورت را با سیلی سرخ نگه داشتن</p>	۲۵
۰/۵	<p>۲۶- به چه دلیل نویسنده می‌گوید «بدان که قرآن مانند است به بهشت جاودان»؟ چون در بهشت هزار گونه نعمت است و در قرآن هزار گونه پند و حکمت است</p>	۲۶
۰/۵	<p>۲۷- مفهوم مشترک عبارت «شرف المکان بالمکین» با ابیات زیر چیست؟ «در فکر آن گودالم / که خون تو را مکیده است / هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم / در حوض هم می‌توان عزیز بود / از گودال بپرس» ارزش هر جایی که به کسی است که در آن جایگاه است</p>	۲۷
۰/۵	<p>۲۸- ارتباط مفهومی دو بیت زیر را با هم بررسی کنید. الف) ما بارگه دادیم این رفت ستم بر ما / بر قصر ستمکاران گویی چه رسد خذلان ب) چون داد عادلان به جهان در بقا نکرد / بیداد ظالمان شما نیز بگذرد در هر دو به این اشاره می‌کند که مرگ گریبان همه را می‌گیرد و دنیا به هیچ کس وفا نمی‌کند.</p>	۲۸

۰/۵	<p>۲۹- مفهوم مشترک دو بیت زیر چیست؟</p> <p>الف) شاد و بی‌غم بزی که شادی و غم / زود آیند و زود می‌گذرند</p> <p>ب) دوران روزگار به ما بگذرد بسی / گاهی شود بهار و دگرگه خزان شود</p> <p>زودگذربودن شادی‌ها و غم‌های دنیا</p>	۲۹
۲۰	موفق باشید	
	نام و نام خانوادگی مصحح:	نمره به عدد: نمره به حروف: